

KIZIL ELMA
—
OĞULLA BULUŞMA

CENGİZ AYTMATOV

Çeviren
Refik Özdek

✕ @ f / otukennesriyat

YAYIN NU: 2301

EDEBÎ ESERLER: 1164

T.C. KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI

SERTİFİKA NU: 49269

ISBN: 978-625-408-920-6

www.otuken.com.tr | otuken@otuken.com.tr

ÖTÜKEN NEŞRİYAT A.Ş.®

İstiklâl Cad. Ankara Han 65/3 • 34433 Beyoğlu-İstanbul
Tel: [0212] 251 03 50

Genel Müdür: Ertuğrul Alpay

Genel Yayın Yönetmeni: Göktürk Ömer Çakır

Editör: Oğuzhan Murat Öztürk

Kapak Tasarımı: Cırgalbek Asanov

İllüstrasyon: Cırgalbek Asanov

Dizgi-Tertip: Mahmut Doğan

Baskı: Levent Ofset Basım ve Ambalaj Sanayi AŞ

Fatih Cad. Karadal Sok. Nu:13

Merter-İstanbul Güngören/İstanbul

Sertifika Nu: 45163

Kitabın bütün yayın hakları Ötüken Neşriyat A.Ş.'ye aittir. Yayınevinden yazılı izin alınmadan, kaynağın açıkça belirtildiği akademik çalışmalar ve tanıtım faaliyetleri haricinde, kısmen veya tamamen alıntı yapılamaz; hiçbir matbu ve dijital ortamda kopya edilemez, çoğaltılamaz ve yayımlanamaz.

Cengiz Aytmatov: 1928 yılında Kırgızistan'ın başkenti Bişkek'e bağlı Talas Vadisi'nde yer alan Şeker Köyü'nde doğdu. Babası Törekul Aytmatov, annesi Nagima Hamzayevna Aytmatova'dır. Memur olan babası 1937 yılında Stalin'in siyasi cinayetlerinde katledilen kurbanlar arasındadır. Annesi çeşitli memuriyetlerde bulunmuş ve dört çocuğunu kendi başına büyütmek durumunda kalmıştır. İlkokula kendi köyünde giden Cengiz Aytmatov, babaannesi Ayıkman Hanım'dan dinlediği ninniler, masallar ve efsanelerle yetişir.

İkinci Dünya Savaşının yokluk yıllarını babasız geçiren Aytmatov, çocuk yaşından itibaren çalışmaya başlamıştır. Bu dönemde köy sovyeti kolhozu sekreteri ve vergi memuru olarak çalışır. 1946 yılında Kazakistan'ın Cambul şehrinde Veteriner Teknik Okulu'nda eğitim görmeye başlamıştır. Bu okul bitince, 1948'de Kırgızistan Tarım Enstitüsü'ne devam etmiştir. 1953 yılında buradan veteriner olarak mezun olur.

İlk eseri, 1952 yılında *Pravda* gazetesinde yayımlanan *Gazeteci Cyuda*'dır. Bu hikâyeyi, 1957 yılında yayımlanan *Yüzyüze* takip eder. 1956-58 yılları arasında Moskova'da Gorki Edebiyat Enstitüsü'ne devam eden yazarın "Cemile" adlı hikâyesi, 1958 yılında *Novy Mir* (Yeni Dünya) dergisinde yayımlanır. Bu eseri büyük ilgi görür. Aytmatov şöhreti, bu eserinin Fransız şair Louis Aragon tarafından Fransızcaya tercüme edilmesi ve Avrupa'da yayımlanması ile yakalar. Aragon bu hikâyeye yazdığı önsözde Cemile hikâyesini "dünyanın en güzel aşk hikâyesi" olarak takdim etmiştir.

Aytmatov, Cemile'nin yayımlandığı 1958 yılında Moskova Üniversitesi Edebiyat Fakültesi'ne başlamıştır. Aynı yılın sonunda Kruşçev'in anti-Stalinist kampanyası sırasında Sovyet Komünist Partisi'ne ve Yazarlar Birliği'ne kabul edilir. Babası Stalin muhalifi olan Aytmatov'un partiye girmesi ve birliğe kabul edilmesi ancak siyasi şartların yumuşaması sayesinde gerçekleşmiştir. Hatta sırf babasının muhalifliği yüzünden öğrencilik yıllarında bursu kesilmiş, pek çok terslikler yaşamıştır. Değişen siyasi şartlarla birlikte Aytmatov hem Kırgız hem de Rus yazarlar arasında yerini pekiştirmiştir. Bu yıllarda *Literaturnyi Kırgızistan* dergisi editörlüğünü, sonra beş yıl boyunca *Pravda*'nın Orta Asya muhabirliğini yapmıştır. Aytmatov 1963 yılında, *İlk Öğretmen, Deve Gözü, Cemile* ve *Selvi Boylum Al Yazmalım* adlı hikâyelerinden oluşan *Steplerden ve Dağlardan Hikâyeler* adlı kitabıyla Lenin Edebiyat Ödülü'nü kazanmıştır. 1959-67 yılları arasında *Novy Mir*'in editörlüğünü yapmış ve 1968'de Büyük Sovyet Edebiyat Ödülü'nü kazanmıştır. Aynı yıl Kırgızistan'ın millî yazarı seçilmiştir.

Cengiz Aytmatov'un edebî seyri bu yıllarda hikâyecilikten roman yazarlığına doğru kayar. İlk romanı olan *Toprak Ana* 1963'te neşredilir. Yine aynı yıl yayımlandığında büyük heyecan uyandıran *Elveda Gülsarı*'yı kaleme alan Aytmatov, daha sonraki yıllarda çeşitli yayın organlarında hikâyelerini yayımlatmaya devam eder. 1964'te yayımlanan *Kızıl Elma* ve 1969'da yayımlanan *Oğulla Buluşma* hikâyelerinden sonra, yazar 1970'de edebiyat

âleminde yankı bulan *Beyaz Gemi* romanını neşreder. Daha sonra 1972'de *Asker Çocuğu* hikâyesini, 1975'te Kazak yazar Kaltay Muhammedcanov'la birlikte *Fuji-Yama* adlı tiyatro eserini, 1976'da *Sultanmurat*, 1977'de *Deniz Kıyısında Koşan Ala Köpek* hikâyelerini neşreder. 1980 yılında kaleme aldığı *Gün Olur Asra Bedel* romanı, yazarın edebiyat hayatının zirvelerinden birini teşkil eder. 1986 yılında *Dişi Kurdun Rüyalari*'ni 1990'da yayımlanan *Beyaz Yağmur* ve *Yıldırım Sesli Manasçı* hikâyelerinden sonra, aynı yıl yayımlanan *Cengiz Han'a Küsen Bulut* takip eder.

Aytmatov, *Gün Olur Asra Bedel* romanının sinemaya uyarlanma çalışmalarının devam ettiği Tataristan'daki Kazan şehrinde rahatsızlanmış ve hastaneye kaldırıldığı Almanya'nın Nürnberg şehrinde 10 Haziran 2008 tarihinde vefat etmiştir.

Ötüken Neşriyat tarafından yayımlanan eserleri:

Beyaz Gemi

Toprak Ana

Dişi Kurdun Rüyalari

Cemile

Sultanmurat

Elveda Gülsarı

Gün Olur Asra Bedel

Cengizhana Küsen Bulut

Yıldırım Sesli Manasçı - Beyaz Yağmur - Asker Çocuğu

Yüz Yüze

Deniz Kıyısında Koşan Ala Köpek

Kızıl Elma - Oğulla Buluşma

Deve Gözü

Refik Özdek: Kökleri akıncı Türklerine kadar uzanan Refik Özdek 1928 yılında bugün Romanya sınırları içerisinde kalan Köstence'de doğmuştur. Gazetecilikten çevirmenliğe ve yazarlığa uzanan geniş bir edebî kariyere sahip bir kültür insanı olan Özdek'in gazeteciliğe başladığı yıl 1959'dur. Özellikle Cengiz Aytmatov'un eserlerini Türkçeye kazandırarak çevirmen olarak tanınmış, bu eserlerle geniş bir okuyucu kitlesine ulaşmıştır. Ayrıca roman, öykü ve şiir gibi türlerde de önemli eserler vermiş, arı ve duru Türkçesiyle takdir toplamıştır. Hem telif hem de çeviri alanındaki çalışmalarıyla Türk edebiyatına ve kültürüne büyük katkılar sunmuş, 28 Ağustos 1995 tarihinde vefat etmiştir.

KIZIL ELMA

İsabiekov geç saatlere kadar yatıp uyuyamamış, hâlâ düşünüyordu. Nasıl hitap edecek, nasıl bir sözle başlayacaktı bu mektuba? Neler yazabilirdi? Zor, çok zor, hatta imkânsız geliyordu mektup yazmak. Söylenecek birikmiş o kadar şey vardı ki! Hem sonra, onun gecikmiş itiraflarını anlayacak mıydı?

Birlikte yaşadıkları ve şimdi geride kalan yıllar çok zor geçmişti. Birbirlerine karşı bunca haksız davranışlardan, sonu gelmeyen suçlamalardan, kavgalardan, barışmalardan ve ayrılıkla sonuçlanan bu durumdan sonra, onu makul (hayır, bu makul sözü yerine oturmadı) onu sadece insanca anlayabilecek, bağışlayabilecek miydi? Evliliklerinin ilk yılında olduğu gibi davranabilecek miydi? Sade, açık yürekli ve iyi niyetle? Ya böyle karşılamazsa? Ya onu anlamazsa? Daha da kötüsü yine kadınlık gururundan, kötü talihinden söz ederek yine saldırıya başlarsa? Hali nice olurdu o zaman?

İsabiekov onun sızlanmalarının, yakınmalarının, bir kadınlık gururundan, kadının öz-saygısından ileri geldiğini anlıyor ve bunu kendi kendine de söylüyordu.

Karısı her zaman kadın arkadaşlarına imrenirdi:

- Gördün mü, diyordu, adam gözünü karısından ayırmıyor, herkesin içinde eğilip karısının ayakkabı bağlarını bağlamaktan çekinmiyor. Böyle bir davranıştan korkmuyor.

O da karısına:

- Böyle bir gösterişten hoşlanmam ben, pohpohlamayı da bilmem, diyor, kestirip atıyordu.

- Gösterişle ne ilgisi var bunun? Bir nezaket kuralı, bir duyarlılık-

- Hey bakın, beyimiz bir elma bulmuş!

Aziz alaylı bir şekilde İsebiekov'un omuzuna dokundu.

- Sululuk etme, bırak o elmayı!

Aziz, ceketin eteğini yakalamış, ciddi mi, şaka mı olduğu anlaşılmayan bir tavırla elmayı çıkarmak istiyordu astardan. İsebiekov koluna sertçe vurdu. Aziz geri sıçradı. Öbür çocuklar da gülüştüler.

Aynı anda boş bir kamyon gelip durdu yanlarında. Arkadan tırmanıp kamyonu doluştular.

İsebiekov bu eşsiz elmayı, adını, kimliğini bilmediği o genç kıza vermeye kararlıydı. Onunla sık sık Belediye Kütüphanesi'nde karşılaşılıyordu. Sırf onu görmek için şehrin kenarında bulunan Tarım Enstitüsü'nden merkeze kadar yürüyordu. Okuma odasına girip oturuyor, anlaşılmas bir sezgiyle kızın geleceği anı tam olarak tahmin edebiliyor ve o anı büyük bir heyecan ve sabırsızlıkla bekliyordu. Bu yüzden, açıp okuduğu kitaptan da bir şey anlamıyordu bazen. Her zaman kapının yanındaki masaya otururdu. Kız eşikten adımını atar atmaz başını kaldırıp bakar ve bir an onunla göz göze gelirlerdi. Ona uzun uzun bakmaya cesaret edemezdi İsebiekov. Kız da onun bu halini anlar, hızlı hızlı yürüyerek boş bir yere geçer, çantasını masanın üzerinde bırakarak aradığı kitabı bulmaya çalışırdı. Belli belirsiz bir gülümseme olurdu dudaklarında. İsebiekov tekrar yanından geçmesini beklerdi o gururlu, serbest ve her zaman zarif olan kıyafetiyle.

Kuşkusuz zeki ve kültürlü bir kızdı. Onun öyle olduğunu düşündükçe heyecanlanır ve öyle olmasına sevinirdi. Gurur duyardı onunla. Kızın okuma salonunda bulunması onu hem allak bullak eder, hem de çok sevindirirdi. Göz ucuyla onun pürüzsüz profiline, itina ile taranmış saçlarına, düşünceye dalmışçasına inen kirpiklerine, defterine çabuk çabuk notlar yazan zarif ellerine bakmaktan büyük bir zevk alırdı. Başka bir delikanlı ona uzun uzun baktığı ya da onun masasının üzerine küçük bir not bıraktığı zaman İsebiekov hemen yumruklarını sıkar, üzerine atılacak gibi olurdu. Buna karşılık, kızın o kâğıtları yırtıp atmasına, fısıltılara, gülüşmelere hiç aldırmamasına pek sevinirdi.

OĞULLA BULUŞMA

Yaşlı Çordon, çok perişan, allak-bullak bir durumda döndü evine. Canını mı sıkmışlardı, korkutmuşlar mıydı onu ya da dövmüş, sövmüşler miydi? Karısı hemen anladı önemli bir şey olduğunu. Ve meselenin aslını öğrenince de o kadar şaşırdı ki ne yapacağını bilemedi. Kocası pek tuhaf bir hayal kurmuştu. Herhangi duyarlı bir kişiye göre onun bu davranışı kocamışlık, bunaklık, aptallık sayılır, asla aklı başında bir adamın düşüncesi olarak kabul edilmezdi.

İhtiyarın bir oğlu vardı ve yirmi yıl kadar önce savaşta ölmüştü. Pek gençti öldüğü zaman ve şimdi onu Çordon'dan başka kimse hatırlamıyordu. Zaten Çordon'un kendisi de evde, karı-koca arasında ondan hiç söz etmezdi. Ve işte şimdi, birdenbire oraya, onun savaştan önce öğretmenlik yaptığı yere gitmeye karar vermişti.

- Onun hayatta olduğuna, ölmediğine her zaman inandım, her zaman hissettim bunu. Oraya gitmek için sabırsızlanıyorum, gidip görmek istiyorum onu, diyordu.

Karısı, şaşkın şaşkın baktı adamın yüzüne. İş önce "Sen başının üzerine mi düştün yoksa?" diye alaya almak istedi ama kendini tuttu. Çünkü kocası bu sözleri sakın, kararlı, inançlı bir sesle ve pek içten söylemişti. Kadın, kocasının oraya gitmekte kararlı olduğunu, bunu iyice kafasına koyduğunu anlamıştı.

Oğlunu bulmak için oraya gitme kararı pek saçma olsa da, bu tatlı bakışlı, yanık ve buruşuk yüzlü, ak sakallı koca adama, çocuk gibi davranmasının hiç de doğru olmayacağını düşündü. Kocaman ve yorgun elleri, dizlerinin üzerinde birer büyük balık gibi duruyordu adamın. Niyetinin pek saçma ve budalaca bir şey olduğunu bilse de, bunu ona söylemekten çekindi. Sakin bir sesle şöyle dedi:

- Mademki yaşadığımı hissediyordun, bugüne kadar niçin gidip aramadın?